

alimara

Revista de Treball Social

Època 5 / **número 51** / Desembre 2008

**Consell de
Mallorca**

Núm 51

Època 5. Desembre 2008

Edita: Institut d'Afers Socials
Consell de Mallorca

Coordinació i redacció:
Servei de planificació i documentació.
General Riera, 67
07010 Palma

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió
dels seus autors.

Projecte solidari (2005-2008). Centre NORAI Ensenyant des del cor. Una altra manera d'aprendre

Margalida Villalonga

RESUM

Aquest treball té caràcter divulgatiu i com si d'un viatge amb NORAI es tractàs, iniciam la travessia.

Es tracta d'un treball solidari que es fa des del cor i tracta sobre l'ensenyament de la llengua catalana com a vehicle de comunicació a un grup de joves menors immigrants no acompanyats. Entre els seus objectius hi figuren, entre d'altres, fer servir el llenguatge com a instrument per a nous aprenentatges en la comprensió de la seva realitat social.

El programa està emmarcat dins l'àrea de protecció al menor i atenció a la família de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS).

Descriptivament parlant, està adreçat als joves estrangers sols que es troben en situació de desprotecció i indocumentats, ingressats al centre NORAI d'acollida temporal per a menors immigrants no acompanyats de 13 a 17 anys. El centre és privat però està concertat amb l'IMAS, entitat competent en la protecció al menor a l'illa de Mallorca.

Com a marc competencial, té l'ordenament jurídic en matèria de menors a nivell estatal, autonòmic i el que marca la llei d'estrangeria en matèria de menors immigrants.

Presentació

Des que la nostra comunitat autònoma assumeix, a través de la Llei del Menor, l'acollida de menors immigrants no acompanyats, s'han produït molts de canvis tant en la filosofia com en la pràctica de l'acció protectora dirigida a aquest col·lectiu.

I és d'aquesta acció protectora del que volem parlar.

Aquest projecte, que s'articula en un procediment coherent i estructurat de centre en el que s'ha dissenyat una aula cultural, pretén reforçar i ajudar a comprendre l'idioma propi de la nostra comunitat.

La nostra contribució a l'acció protectora dels menors no acompanyats se centra a mostrar les eines més útils per poder parlar la nostra llengua, el català, partint del francès, que és l'idioma que molts d'ells parlen.

És per això que ens engrescàrem en el projecte que presentam, que esperam que tingui continuïtat i que ajudi a la integració social d'aquests joves a través del llenguatge.

Justificació

Ensenyar des de el cor, una altra manera d'aprendre, és el títol del nostre projecte solidari.

Tracta l'ensenyament de la llengua catalana a un grup de joves menors immigrants no acompanyats, de 14 i 18 anys que estan en el centre concertat de primera acollida *Norai*.

El centre es troba a Son Sardina, un barri a uns 7 quilòmetres de Palma.

El projecte té com a objectiu col·laborar i contribuir en l'aprenentatge de la llengua catalana d'aquests joves i a la seva integració escolar i social. Es basa en una metodologia didàctica que parteix dels objectes que ens envolten, de l'aprenentatge de frases d'ús corrent amb adaptacions específiques, de la conversa i d'inici a la gramàtica catalana amb material adaptat als nouvinguts per la Conselleria d'Educació. Es parteix d'un nivell molt bàsic dirigit a què entenguin i en donin a entendre.

L'idioma és un dels primers obstacles que troben aquests joves quan arriben a les nostres illes després d'haver creuat l'Estret posant en perill la seva vida. En ser entre nosaltres comencen una altra aventura: la seva escolarització, la tramitació dels documents de filiació legals, i consegüentment. L'aprenentatge d'un nou idioma.

El primer que es demanen molts d'aquests infants, adolescents i joves quan arriben a la nostra comunitat, que desconeixien, és: *i ara que ja som aquí, què he de fer? No sé l'idioma, no tenc papers, ni tan sols sé l'edat que tenc. Al meu país ajudava mon pare al taller que teníem, per això vull fer feina, no vull estudiar.*

Així ens ho testimoniaren alguns d'aquests joves al moment de conèixer-los:

- *Je m'appelleQu'est-ce que c'est? como se dise en catalán (la fenetre) je solo hablo francés, no se castellano, ni catalán?*
- *Qu'est-ce que ceci? Me gustaría saber como si dise [sic] en catalán guapa a una chica, o escribir [sic] una carta a mis padres en catalán?*
- *Mi nombre es Mamadú y ya tengo mi pasaporte, estoy escolarizado pero no sé español, ni catalán y en clase me aburro, no entiendo nada; en mi país yo había estudiado segundo año de bachillerato.*

Aquestes i altres expressions són fruit de la frustració de qui esperava trobar-se amb un món molt més fàcil, amb unes expectatives i realitat d'arribada molt diferents a les desitjades. Totes elles són prou eloqüents per engrescar-nos solidàriament i de manera voluntària en l'aventura de l'ensenyament des d'un context formal de reforç escolar.

Temps de descans

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Justificació

La llengua és un instrument de comunicació i actuació sobre el món i la interacció social amb els altres i nosaltres mateixos. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua catalana i castellana -i fins i tot una tercera llengua- en la nostra comunitat ha de tenir per objectiu formar persones competents en aquestes llengües, persones que sàpiguin usar-les mínimament amb adequació i coherència d'una manera estratègica i reflexiva.

Per tant, el llenguatge -que es presenta com un sistema de comunicació universal, mitjà i objecte de l'aprenentatge- ens serveix d'introducció per al nostre projecte.

El català és la llengua d'ensenyament i la llengua d'ús dels centres escolars de les Illes Balears, tal com recull la normativa vigent; per tant, entenem que els joves immigrants no acompanyats tenen el deure d'aprendre i comprendre el vehicle d'aprenentatge (català) d'acollida i d'integració dels nouvinguts, cosa que fan els menors que són al centre una vegada escolaritzats.

La realitat sociolingüística de les Illes ens obliga a compensar les desigualtats socials que puguin tenir aquests joves i des dels diferents estaments socials es posen al seu abast programes específics per aconseguir els objectius. Nosaltres, amb el nostre temps i dedicació, contribuïm a la seva integració.

1.2 Contextualització

El nostre projecte s'inclou en un centre de menors dependent del "*Centre d'acollida de menors immigrants sols i que es troben en situació de desprotecció i/o indocumentats que són acollits de forma temporal al Centre Norai*".

Competencialment, a nivell estatal parteix del que marca el centre de gestió privat i concertat amb l'IIMAS, entitat competent en la Protecció al Menor a Mallorca i com marca la Llei d'estrangeria en matèria de menors.

Adreça. c. 139, número 11 (Son Sardina)

Programa d'urgència i diagnòstic:

Edats: 14-18 anys

L'equip està format per educadors socials, mediadors de diferents cultures, treballadors socials i auxiliars.

Els menors arriben al centre a través de Policia, Fiscalia de Menors o des de l'IMAS, entitat que els tutela. En ser-hi, se'ls tramita el passaport, se'ls escolaritza i s'intenta que facin diferents cursos i aprenguin català, o projectes de pràctiques a l'entitat *Juvent* compartits amb hores d'escola.

Posteriorment, els al·lots regulats i que per les seves característiques són susceptibles d'ingressar a centres d'emancipació, se'ls hi deriva.

És un centre on la major part dels joves residents són nascuts a diferents llocs del Magrib i d'altres indrets que arriben a Mallorca de forma molt diversa: en baixos de cotxes, en pastera o en línies regulars d'avió, enviats en alguns casos per la família.

1.3 Organització

Cada setmana, abans de començar, es manté una reunió amb els educadors per tal d'informar de l'activitat a dur a terme el dia en concret, de tal manera que l'actitud i l'aptitud a l'aula és avaluada dins el projecte individual.

1.4 Grups

La programació s'adequa als grups que majoritàriament parlen espanyol o francès i si hi ha cap jove de desenvolupament més lent que no sap res d'espanyol -cosa que fa necessària una adaptació més concreta- es prepara i es fa a part. Contràriament, si hi ha qualche jove avantatjat que està per damunt de la mitjana i que en el seu país havia fet fins a secundària, fa de suport als altres.

2. OBJECTIUS

Els objectius que es plantegen s'han d'adaptar al grup en qüestió.

1. Entendre diferents situacions comunicatives orals i escrites i, més endavant, analitzar-les.
2. Llegir, entendre, interpretar un text (conte) o revista. Valorar la lectura i escriure com a font d'ensenyament personal (saber saludar en català, donar-se a entendre).
3. Reflexionar sobre elements fonètics, accents, ortografia ...
4. Reconèixer el fet que la pertinença a les Illes Balears implica l'aprenentatge i capacitat d'ús de la llengua catalana.
5. Fer servir el llenguatge com a instrument de nous aprenentatges per a la comprensió de la realitat social, per la regulació de la pròpia activitat.

Una nit d'estiu al centre

3. CALENDARITZACIÓ

3.1 Programació per trimestres

Primer trimestre	Setembre – Octubre
Unitat 1. Ens comuniquem, i aprenem vocabulari	
Unitat 2. Treballem el color a través del parxís	Octubre
Unitat 3. Coneixement del cos humà a través del propi cos	Novembre
Unitat 4. Fem les banderes del món utilitzant els mundials de futbol	Novembre - Desembre

Segon trimestre	Desembre - Gener
Unitat 5. Escrivim un conte, frases curtes	Gener
Unitat 6. Escrivim notícies	Febrer
Unitat 7. Llegim el diari	Març

Tercer trimestre	Març - Abril
Unitat 8. Coneixem el nostre barri, la nostra cuina, els estris ...	Abril
Unitat 9. Coneixem l'illa...	Maig
Unitat 10. Ens entenem ballant i posant música en anglès que s'ha de traduir.	Juny

Aquesta programació s'ha adaptat a un curs escolar i s'inicia quan comença la nostra activitat, el darrer trimestre del 2005, pocs mesos després d'obrir el centre.

Cada unitat té una durada de tres setmanes.

Materials i recursos didàctics

Els materials i recursos seran el propis del centre i de caràcter divers: diccionaris, llibres, contes, parxís, còmics, jocs diversos, ràdio, música, fotocòpies, adaptacions de mapes i material significatiu.

5 . METODOLOGIA

La metodologia que emprarem pretén ajudar a avançar en el procés personal i de l'aprenentatge de l'al·lot que està tutelat en un centre i té, per això, un enfocament interdisciplinari i global de les normes del centre. Així, des de la nostra àrea d'aula lingüística, hi contribuïm a partir del coneixements que ja tenen de cursos anteriors i que nosaltres ampliem.

S'explicaran tantes vegades com faci falta amb la participació activa dels alumnes i del professor i, si cal, amb la participació de l'educador de torn.

6 . ACTIVITATS

Les activitats didàctiques es descriuen a manera d'exemple després de la bibliografia.

7. AVALUACIÓ

Per a l'avaluació del projecte s'han de tenir en compte les diferenciacions individuals integrades en el PEI. El caràcter de sanció anirà sempre a càrrec de l'educador de torn del centre.

Nosaltres avaluarem el procés d'ensenyament de les activitats sobre la base del que fa el/la professor/a, així com de l'aprenentatge que fan els alumnes, sempre tenint en compte la coordinació amb els educadors o tutors.

Les eines que utilitzarem seran la puntuació de l'1 al 10. Bé i regular, que és el criteri que s'acordarà amb els joves.

8. BIBLIOGRAFIA

La formació lectora a Primària i Secundària. CCOr.de T.Colomer. Barcelona. Bellaterra, 1992.

Diccionaris Català i Castellà.

Fotocòpies varies, discs, televisió, publicitat en català per a l'observació de com es diu, i de novel·les sud-americanes per tal d'observar les diferències fonètiques.

Projecte educatiu a la programació de l'aula: el què, el quan i el com dels instruments de la planificació directa. Barcelona. Greo, 1994.

Català inicial per estrangers. Nexa : La roba, els costums... Tota la col·lecció.

Nivell 6. Llengua Catalana. Joan Badia. Edicions Castell Nou. Nuria Brugasolar i Jordi Snifoll.

Una mirada: un retrat de l'educació secundària, Rosa Vilaró. Edicions 1984. De bat a bat.

Les Activitats didàctiques estan plantejades de tal manera que es presenten amb una introducció, objectius, continguts, temporalitat, metodologia i avaluació concretes, que, a manera d'exemple, se'n presenta una mostra.

UNITAT DIDÀCTICA 1. - COM ENS COMUNICAM?

1.1 Introducció

En aquesta unitat es valorarà la comunicació entre els joves i les formes de salutació, parlats i escrits, mitjançant exercicis.

1.2. Objectiu

1. Conèixer els elements de comunicació.
2. Saber identificar el registre formal de la llengua catalana .
3. Llegir.
4. Escriure.
5. Corregir interferències fonètiques.

1.3. Procediment

Lectura expressiva i **escriptura**

1.4. Metodologia d'aquesta unitat

Lectura d'un paràgraf d'un llibre i escriptura.

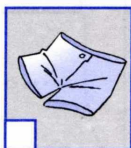
Es preveu fer una avaluació inicial al començament de la unitat i una avaluació formativa a mesura que treballen fent preguntes sobre el que s'explica.

1.5. Criteris d'avaluació

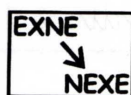
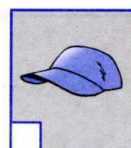
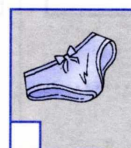
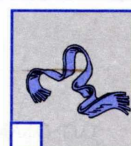
1. Identificar els elements que intervenen en un procés de comunicació.
2. Conèixer els principals trets fonètics i lèxics de la llengua per millorar el llenguatge.

ANNEXOS

Sopa de lletres

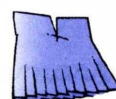
S	A	Z	I	S	X	I	X	R	N	S	J
R	E	D	F	B	J	K	N	C	B	A	G
I	E	X	O	R	B	L	O	A	U	B	O
O	C	A	L	Ç	O	T	E	T	S	A	R
A	X	N	A	D	R	E	N	T	R	T	R
O	I	D	L	O	R	A	U	O	M	C	A
E	F	A	N	J	E	L	B	A	N	S	N
J	A	L	A	C	T	E	I	V	O	T	G
R	L	L	D	V	C	A	L	C	E	S	B
E	D	N	M	I	T	B	O	T	E	S	C
W	B	U	F	A	N	D	A	P	D	F	Z
T	L	S	X	B	M	V	E	S	T	I	T

fan bu da

ces cal

di lla fal

ço cal tets

ta pan lons

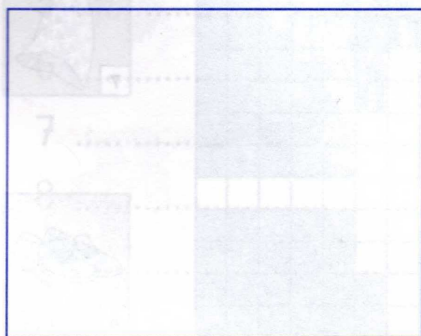
mar sa ta re

mi sa ca

ra gor

Dibuixa una calaixera.

Una calaixera és un moble amb calaixos.

Dibuixa-hi un calaix obert.

Dibuixa a dins del calaix uns calçotets i una samarreta.

Dibuixa a sobre de la calaixera una bufanda i una gorra.

53

Els esports

Sports

Les sports

Sport

Los deportes

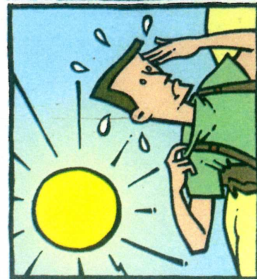
الرياضة

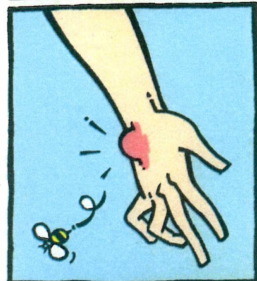
Accidents i malalties freqüents

52

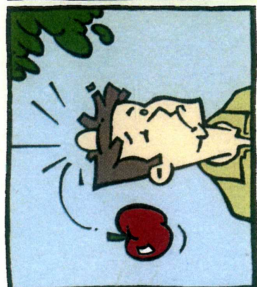
Accidentes y enfer- Les accidents et les Common accidents
medades frecuentes maladies courantes and illnesses
Häufige Unfälle und الحوادث و الأمراض
Krankheiten العادية

INSOLACIÓ

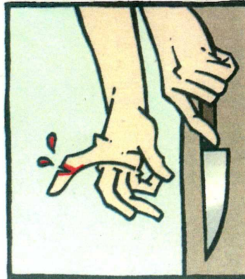
PICADA

COP

MOSSEGADA

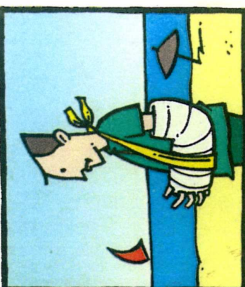
TALL

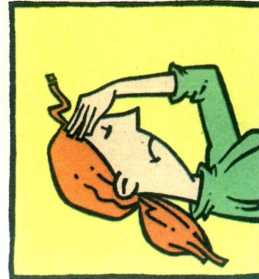
FEBRE

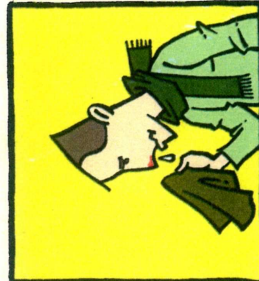
CREMADA

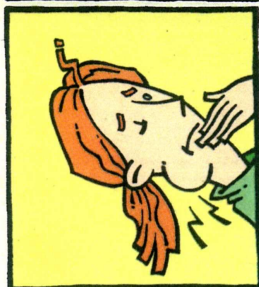
BRAÇ ROMPUT

MAL DE CAP

CONSTIPAT

MAL DE QUEIXAL

GATERA

Memòria del projecte des del començament de les activitats, darrer trimestre del curs escolar 2005/2006, fins al curs escolar 2006/2007 en què s'han repetit les activitats perquè alguns menors ja estaven en altres projectes

El curs 2005-2006 vàrem començar la nostra activitat tal com estava previst. La decisió es prengué en una reunió amb la directora del centre *Norai* i el Cap de Secció de Menors i Família. En el decurs de l'encontre els vaig comunicar la meua intenció de dur endavant un projecte lingüístic amb menors immigrants no acompanyats, ja que des de l'experiència que tenia com a tècnica amb alguns d'aquests menors, veia la necessitat d'aprofundir més en l'ensenyament del català per tal d'avançar en el seu procés personal. Si bé en el moment de posar en funcionament el projecte eren 4 els alumnes, i això feia que es pogués dedicar molt més temps a cada al·lot de manera individual, a mida que avançava el curs l'ocupació del centre anava augmentant amb nins que, en molts casos, no sabien castellà, ni llegir o escriure i, per tant, es va anar adaptant el projecte segons les circumstàncies barrejant el castellà, el català, i el francès en la majoria de casos.

Aquesta ha estat una qüestió que hem hagut d'anar reconvertint i reconduint de manera contínua ja que en alguns moments les situacions eren difícils. Primer, pel desconeixement i després per ser al·lots molt grans i amb dificultats de tot tipus. Aquestes dificultats es varen poder contenir perquè els educadors del centre sempre hi eren presents i imperava el respecte i, sobretot, perquè es coneixien de ben a prop les situacions dels menors.

ACTIVITATS

Pel que fa a l'activitat en si, l'actitud dels al·lots ha estat d'escolta i assertiva. Han acudit sense cap tipus de coacció a l'aula habilitada per fer la classe. Sabien que cada divendres de les 16:00 a les 17:00 hores hi havia classe de català. I, segons manifestaven, els agradava molt.

Les activitats que més els han agradat han estat les d'interacció entre ells, per exemple, quan s'ha treballat **el color a través del parxís, fer les banderes del mundial de futbol l'estiu del 2005 o treballar el cos humà**, ja que els permetia el contacte i escriure el significat, amb la qual cosa reien molt.

S'ha seguit amb el curs fins ara precisament per això, perquè és un espai d'aprenentatge que els agrada en incorporar una manera diferent *d'ensenyar i d'aprendre, i des del cor*.

RECURSOS

Des del punt de vista material s'ha de dir que els recursos que tenien, o tenim, eren i segueixen sent pocs, i és la responsable del curs qui adapta el material. En arrancar el projecte sense cap subvenció s'ha tirat mà del reciclatge de pissarres, carpetes, blocs, etc.

Des d'una perspectiva personal s'ha de dir que la implicació amb els joves no ha anat més enllà del que s'havia marcat, ensenyar. Per tant, **el rol** que s'ha desplegat ha estat aquest i la vinculació també, perquè els joves, quan tenien la seva documentació en regla i l'aptitud i circumstàncies ho permetien, entraven als centres corresponents. Així, alguns no estaven molt de temps al centre i no s'arribava a establir cap vinculació afectiva, sinó de respecte.

VALORACIÓ

Entenem que hem de seguir amb el projecte perquè, amb el temps que es porta a terme, hem pogut constatar la necessitat real dels joves de conèixer l'idioma propi de les Illes.

I ja des d'un punt de vista de trets culturals i socials importants, com puguin ser la diversitat, es considera que s'ha de dur endavant el projecte. I hauria de tenir la continuïtat necessària i un finançament específic.

Encara que hi hagi hagut dies que la responsable no hi ha pogut anar, sempre, s'ha avisat i els menors ho han entès.

En definitiva, conèixer, entendre i comprendre la realitat d'aquests menors adolescents i joves ha estat el *leif motif* de la nostra travessia.

La nostra intervenció passa per ser una intervenció professional feta des del cor i de forma voluntària.